

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Факультет права та психології
Юридична клініка «Правова допомога»**

**МАТЕРІАЛИ
II ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ФОРУМУ
«СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ
НАСИЛЛЮ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ»**

11 лютого 2021 року

**Дніпро
2021**

УДК 316.6:34+364.632

ББК 88.5;67

С 69

*Ухвалено до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу
«Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 9 від 29.04.2021 р.)*

Матеріали II Всеукраїнського форуму «Соціально-психологічні та правові аспекти протидії насиллю в освітніх закладах» (11 лютого 2021 року, Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»): збірник доповідей та тез. Дніпро: ВНПЗ «ДГУ», 2021. 306 с.

(в авторській редакції)

Вміщено матеріали II Всеукраїнського форуму, в якому взяли участь вчителі загальноосвітніх шкіл, професорсько-викладацький склад закладів вищої освіти, юристи, психологи, соціологи, вихователі таких міст України, як: Дніпро, Кам'янське, Львів, Тернопіль, Івано-Франківськ, Черкаси, Одеса, Харків, Київ, Полтава, Мелітополь, та інші, представники керівних установ Дніпропетровської області. Тематика статей охоплює актуальні питання щодо протидії насиллю в освітніх закладах.

Матеріали форуму можуть бути використані у практичній діяльності фахівців вказаних напрямів діяльності та у навчальному і виховному процесах закладів освіти.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Кириченко Олег Вікторович – доктор юридичних наук, доцент, ректор Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Алфьорова Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, декан факультету права та психології Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Лежнева Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Крашеніннікова Тетяна Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри прикладної лінгвістики Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Корсунська Вікторія Валентинівна – старший викладач кафедри психології Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет», практичний психолог, член Української спілки психотерапевтів

Мірошник Андрій Дмитрович – фахівець з міжнародних зв'язків Відділу організації наукової роботи, міжнародних зв'язків та академічної мобільності

(Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»)

© Автори, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
Кириченко О. В. Вступне слово	8
НАПРЯМОК: СОЦІАЛЬНИЙ	
Бандурка Л. В., Левченко О. Л. Кібербулінг як соціально-педагогічна проблема: визначення та профілактика	10
Демичева А. В. Інклюзивна освіта як механізм реалізації права дітей з інвалідністю на освіту	15
Демченко К. А. Булінг як вияв віктимності в освітньому просторі	19
Дирда В. О. Соціально-психологічні аспекти профілактики насильства в освітньому закладі	24
Донець І. С. Трансформація конфліктів та медіація як соціальні аспекти протидії насильницьким моделям спілкування	28
Ковпак Т. С. Наслідки шкільного насильства	31
Крашеніннікова Т. В. насильницьке використання мов на окупованих територіях	33
Кривуля В. О. Прагматичний аспект значення слова «захист» у німецькій мові	37
Кулик Т. О. Профілактика протидії насильства в освітньому закладі	40
Nahorna Yu., Pakulova T., Tymofiiva K. How Teachers Deal with Cases of Bullying in High School	44
Наріжна В. В. Як відповісти виклику сьогодення: шкільний булінг, шляхи вирішення	47
Приймак М. М., Макар О. І., Семенишин М. І. Соціально-психологічні аспекти протидії насильству в освітньому закладі	49
Рекус О. В. Проблема насильства в умовах навчального закладу	54
Савченко Т. С. Соціально-психологічні аспекти протидії булінгу в шкільному середовищі через розвиток емоційного інтелекту	57
НАПРЯМОК: ПСИХОЛОГІЧНИЙ	
Бордейчук І. С. Психологічні аспекти протидії булінгу в учнівському середовищі	59
Бублікова Н. Ю. Створення в школі сприятливого емоційного клімату засобами запровадження «системи підвищення відповідальності» Марвіна Маршала як передумова запобігання проявів насильства в закладі освіти	62
Варіна Г.Б. Психологічні детермінанти толерантного ставлення в інклюзивному освітньому просторі НУШ	65
Вітязь О. З. Техніки управління емоціями	69
Горленко В. М., Сосновенко Н. В. Психологічно безпечне освітнє середовище, як основа протидії насильству серед дітей	75
Гудзенко Т. П., Корсунська В. В. «Булінг» з погляду «Дитина агресор»	79
Завгородня І. А. Профілактика насилля дітей у віртуальному просторі	84

Єхалова Л. В. Діти війни. Психологічне насилля	86
Іванова Т. М., Пижик Г. Г. Шкільна медіація як засіб формування безпечного освітнього середовища	91
Ілюшик Н. О. Психологічні аспекти протидії насильству за ознакою доповіді.	96
Кашкарьова Л. Р. Аналіз досвіду країн Європи, Америки, Азії та України з протидії булінгу в учнівському середовищі.....	99
Козлова В. С. Психологічний аспект протидії булінгу в закладі освіти.....	104
Кокуца В. В. Соціально-психологічна та просвітницька діяльність із попередження насильства серед учнівської молоді	107
Корсунська В. В. Харасмент в освітніх закладах.....	111
Лагерєва І. В. Використання освітніх програм із медіації та відновних практик як ефективна технологія вирішення конфліктів шляхом співробітництва	115
Літвін О. Я. Психологічні аспекти протидії насильству в закладах дошкільної освіти	117
Масалова Ю. В. Розвиток емпатії дітей як чинник запобігання булінгу в освітніх закладах.....	124
Мостова Т. О. Домашнє насилля як основний фактор девіантної поведінки підлітків у навчальному закладі: психологічний аспект	129
Надвичина Т. Л. Психопрофілактика булінгу в закладах вищої освіти	134
Пріснякова Л. М. Дитяче насилля в Україні та світі	138
Рогуліна О. В. Соціально-психологічний аспект протидії насильству в закладі освіти.....	142
Савченко В. Г., Андрюшина Л. Л., Родіна Ю. Д., Родіна Є. Д. Психологічна служба у закладах вищої освіти як протидія виникненню поля можливих конфліктів	145
Ходотаєв А. А., Корсунська В. В. Прояв насильства серед осіб в освітній галузі... ..	148
Фалей К. Ю. Попередження, виявлення та профілактика домашнього насильства як один із пріоритетних напрямків роботи психологічної служби закладу загальної середньої освіти	152
Филимошкина Н. В., Чугай А. А. Сексуальные преступления и дети-жертвы.....	156
Шевченко С. В. Психологічні аспекти вивчення проблеми булінгу: вітчизняний та зарубіжний досвід	160
Шиян О. О. Гармонізація дитячо-батьківських відносин як важливий напрямок роботи сучасного закладу дошкільної освіти.....	164
Ящук К. В., Бевза Л. Ю. Психологічна допомога жертвам домашнього насильства.....	169

НАПРЯМОК: ПРАВОВИЙ

Азаренко Т. І. Впровадження гендерного компоненту в закладах вищої

освіти сектору безпеки і оборони України.....	174
Алфьорова Т. М. Проблеми безсторонності суб'єктів протидії булінгу.....	179
Бобокал О. М. Кібербулінг в освітньому середовищі	184
Грузин В. А. Поточні проблеми та прогнозовані перспективи розвитку ривності (недопущення булінгу) між здобувачами в закладах освіти зі специфічними умовами навчання	188
Денисенко О. Б. Профілактика протидії проявам насильства в школі (за власним досвідом).....	192
Жеглінська Т. О. Здоров'я дитини як об'єкт адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 173-4 Кодекс України про адміністративні правопорушення	196
Ірха Ю. Б. Детермінанти насильства за ознакою статі в закладах освіти	198
Колесник В. А. Домагання як вид насильства за ознакою статі	203
Лабенська Л. Л. Забезпечення прав дитини в Україні: сучасний стан.....	208
Лантух І. С., Бразалук В. П. Світовий досвід боротьби з булінгом та катуванням серед неповнолітніх	211
Лежнєва Т. М., Черноп'ятов С. В. Деякі проблеми складу булінгу	214
Лисак С. О. Безоплатна правова допомога як інструмент протидії насиллю в закладах освіти	219
Недов С. Л. Кіберцькування як один із проявів булінгу.....	222
Стрижак Д. І., Богатинський Є. О. Визначення поняття «булінг» та його попередження в закладах освіти	227
НАПРЯМОК: ВИХОВНИЙ	
Гладаревська Н. Л. Профілактика булінгу в школі	231
Лучанінова О. П. Протидія насильству в закладах вищої освіти: сучасні підходи й виховна рефлексія.....	236
Очеретько Н. А. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх	240
Сергієнко Н. П. Bullying: Reasons, Prevention, Protection.....	244
Таран І. І. Поведінка «захисту» учасників шкільного булінгу	247
Троценко А. М. Проблема булінгу серед дітей у сучасному освітньому просторі	249
НАПРЯМОК: ГЕНДЕРНИЙ	
Антіфєєва Х. О. Роль гендерної педагогіки на формування мистецтва жити у здобувачів освіти в полі освітнього простору	255
Гарець Н. О. Гендерні стереотипи студентської молоді як фактор гендерно-обумовленого насилля.....	258
Масалова Ю. В. Розвиток емпатії дітей як чинник запобігання булінгу в освітніх закладах.....	262
Мошенська Н. В. Гендерне конструювання як соціальний аспект протидії насильству в закладі освіти.....	267
НАПРЯМОК: ІНКЛЮЗІЯ	
Братішко Н. В. Навчання без страху. Реалізація права на освіту дітей з особливими освітніми потребами.....	271

Замостна О. Г. Явище булінгу в інклюзивному освітньому середовищі	275
Івашин А. П. Сучасні підходи до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами	280
МАЙСТЕР-КЛАСИ, ПРАКТИКУМИ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ, ІНФОРМАЦІЯ	
Лисунець Я. М. Протидія насильству у шкільному середовищі	283
Литвиненко К. Ю. Сім'я – простір без насильства	286
Муравська Є. В. Як пояснити дошкільнятам про булінг? Від слів до практики	297
Мазурок Р. А. Створення толерантного середовища в дошкільному закладі для запобігання насильству	298
Шевчук О. С. Профілактика насилля в закладі освіти	298
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	299

Кривуля Валентина Олексіївна,
*кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної
лінгвістики ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»*

ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА «ЗАХИСТ» У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Тексти преси та юридичні тексти є, як відомо, однією з поширених форм функціонування німецької мови. Динамічний розвиток прагматичних засобів традиційної масової інформації та поява нових інформаційних технологій сприяє все більшому їх проникненню в повсякденне життя. Саме така література є багатим джерелом інформації про німецькомовні країни та, безумовно, є матеріалом для формування прагматичної, соціокультурної, лінгвокогнітивної, лінгвокультурологічної компетенції, яка дозволяє урахувати суспільно – історичні та культурні умови життя тих чи інших носіїв німецької мови, дозволяє змодельовати різні емоційні та прагматичні концепти.

До теперішнього часу написано багато робіт про концепти, однак однозначне тлумачення цього терміна дотепер відсутнє. Слідом за М.В. Піменовою [1], ми розуміємо концепт як певне уявлення про фрагмент світу або частини фрагменту, яке має складну структуру, виражено різними групами ознак, а також реалізується різними мовними засобами німецької мови. Особливе зацікавлення науковців викликає аналіз вербального вираження емоцій людини в ситуативних моментах в німецькій мові, що відповідає антропоцентричному спрямуванню сучасної лінгвістики, що й визначило актуальність теми нашого дослідження. Аналіз останніх джерел і публікацій свідчить, що питанню вивчення вербальної реалізації емоцій людини присвятили свої праці такі вчені, як Б. С. Шимкова, А. Ю. Черевенюк, І. С. Лаухіна та інші [2; 3; 4].

Мета – розглянути та порівняти лексико-семантичні характеристики мовних одиниць, які репрезентують концепт «захист» у німецькій мовній картині світу. У тезах ми розглядаємо репрезентацію концепту «захист» на

матеріалі німецькомовних тлумачних словників.

Для виявлення та розкриття понятійної лексико-символічної складової концепту був обраний метод аналізу сучасних лексикографічних джерел, які містять актуальні на цей момент проведення дослідження значення імені концепту. Німецькі тлумачні словники дають такі визначення концепту «захист»:

1. захист від кого-небудь; 2. охорона; 3. узяти кого-небудь під захист; 4. охорона матері і дитини; 5. охорона законом; 6. остерігатися чогось; 7. покровительство когось; 8. оборона інтересів; 9. оборона миру; 10. значення в юриспруденції – свідок; 11. захисна промова; 12. вступитися за когось; 13. укриття від когось; 14. в юриспруденції – адвокат; 15. у спорті – захисник у хокеї; 16. захисна лісополоса; 17. захисні окуляри; 18. в автоводіях – захисний шолом; 19. у військових – захисний цвіт; 20. у біологів – захисний окрас; 21. у фізіології – захисна реакція.

Слід відзначити, що в тлумачних юридичних словниках поняття «захист» асоціюється з такими поняттями, як: захист молоді; захист життєвих обставин; захист життєвої безпеки та порядку; захист особистої свободи; 5. захист життя дитини; 6. захист домашнього насилля; 7. захист норм права; 8. захист службової документації; 9. принцип захисту у кримінальному праві; 10. захист від насилля на пульсі реального життя.

Необхідно вказати, що ядром концепту «захист» є сема «охорона» в загальноживаному значенні, а в юридичному значенні виступає сема «охорона законом». Для визначення характеристики концепту «захист» у німецькій мові було проведено частотний словниковий аналіз виділених лексем на основі порівняння німецьких тлумачних словників та німецького юридичного правового словника [5]. Таким чином, можна виділити частотність використання лексемконцепту «захист»: у загальнопопулярних словниках: 21 випадок використання семи «захист», а в німецьких юридичних словниках 10 випадків використання.

Можна стверджувати, що більшість характеристик концепту

«захист» носять позитивно охоронний характер, що показує значущість поняття, його оцінки та визнання в німецькій системі соціальних відносин. Ядро характеристики концепту «захист» у німецькій мові склали дієслова: охоронятися, остерігатися, оборонятися, вступатися за когось, захищатися, укриватися, відстоювати інтереси когось. Тобто всі лексичні значення знаходять своє відображення в системі німецьких соціальних відносин і мають особливе значення в правовій та юридичній сферах.

Це дослідження відкриває можливості та перспективи для подальшого дослідження в німецькомовній картині світу. Результати дослідження розширюють коло питань і проблем у сфері міжкультурної комунікації, лінгвокультурології та прикладної лінгвістики.

Список використаної літератури:

1. Пименова М. В. Введение в концептуальные исследования: Учебное пособие. Кемерово, КеМ ГУ, 2009, Вып. 5. С. 160.
2. Лаухіна І. С. Мовні одиниці – репрезентанти концепту «гнів» (на матеріалі української та французької мов) // «Мова та мовлення: лінгвокультурологічний, комунікативний та дидактичний аспекти»: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський, 2019, С. 137–140.
3. Черевенюк А. Ю. Концепт «зірка» в німецькій лінгвокультурі // «Мова та мовлення: лінгвокультурологічний, комунікативний та дидактичний аспекти», Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський, 2019, С. 111–115.
4. Шимкова Б. С. Емоційні концепти у німецькій та англійській мовній картинах світу // «Мова та мовлення: лінгвокультурологічний, комунікативний та дидактичний аспекти»: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський, 2019, С. 155–159.
5. Duden 1999: Das Grosse Wörterbuch der deutschen Sprache. In zehn Bänden Hrsg. Vom Wissenschaftlichen Rat der Dudenredaktion. Red. Bearb: Werner Scholze – Stubenrecht (Projektleiter). Unter Mitarb. von Brigitte Alsleben. [Ausg. In 10Bd.] . 3., völlig neu. bearb. und erw. Aufl: Mannheim: Bibliographisches Institut, F.A. Brockhaus AG, 1999.
6. URL: <https://www.dwds.de>.
7. Creifels Rechtswörter 18. Auflage, Verlag C. H. Beck München, 2004, S-1683.